

Jakov Blagojević

Galijaš, Armina. *Pycckuĭ Mup i srpski svet*. Zagreb: Srednja Europa, 2026., 125 stranica

Dok je u veljači ruska agresija na Ukrajinu ušla u petu godinu, a početak godine obilježile su sve radikalnije militantne i prijeteće izjave srbijanskog političkog vrha, u Zagrebu je u nakladi Srednje Europe objavljena više nego aktualna knjiga austrijske suvremene povjesničarke bosansko-hercegovačkog podrijetla Armine Galijaš - *Pycckuĭ Mup i srpski svet. Ideje, projekti, ratovi*. Premda se naslovna tema u knjizi razlaže uz *Uvod* u svega četiri kraća poglavlja, u knjizi se interdisciplinarno i poliperspektivno primjenjuju metode nekolicine društvenih i humanističkih znanosti. Izdavač je knjigu vrlo kvalitetno opremio znanstvenim aparatom - bilješke su pisane u obliku fusnota, a u sredini knjige na masnom je papiru otisnuto 18 fotografija kojima se ilustriraju suvremene manifestacije srpskog i ruskog svijeta. Na koncu knjige nalazi se *Bibliografija* (115.-120. str.), *Kazalo osobnih imena* (121.-124. str.) te *O autorici* (125. str.).

U *Uvodu* (5.-11. str.) autorica utvrđuje temeljne pojmove te predstavlja istraživačka pitanja i osnovni cilj istraživanja – identifikaciju i usporedbu ključnih elemenata suvremenog srpskog i ruskog svijeta. U prvom poglavlju – *Što su russskiĭ mir i srpski svet?* (11.-25. str.) Galijaš polazeći od usporedbe pozicije Rusije i Srbije u kontekstu raspada SSSR-a i SFRJ tijekom 90-tih godina 20. stoljeća, prikazuje osnovna načela narativnog i institucionalnog razvoja promatranih političkih koncepata srpskog i ruskog svijeta te njihove temeljne nositelje tijekom prvih dvaju i prve polovine trećeg desetljeća 21. stoljeća. Uočavajući uz niz podudarnosti i temeljnu razliku – ruskog imperijalizma s jedne i srpskog nacionalizma s druge strane, Galijaš ukazuje na oblikovanje suvremene ideologije srpskoga svijeta po uzoru na ideologiju ruskog svijeta.

Poglavlje *Srpske i ruske predodžbe o povijesti, teritoriju i crkvi* (27.-88. str.) podijeljeno je u tri tematska potpoglavlja – *Povijest* (28.-62. str.), *Teorija, nacija, državnost* (62.-69. str.), *Crkva i religija* (69.-88. str.). U potpoglavlju *Povijest* autorica naglašava ulogu percepcije povijesti kao jednog od najvažnijih elemenata ideologi-

ja srpskog i ruskog svijeta te ističe ključnu ulogu ideološke manipulacije percepcijom povijesti srednjega vijeka i Drugoga svjetskoga rata. U odjeljku *Značaj srednjeg vijeka* (30.-38. str.) uspoređuju se značaj i simbolika Kosova u narativu srpskog i Kijevke Rus' u narativu ruskog svijeta. U obama diskursima teritoriji susjednih država –Kosova i Ukrajine promatraju se kao povijesna kolijevka državnosti i kršćanstva čime se opravdavaju ekspanzionistička nastojanja obaju velikodržavnih ideologija. „Elementi prošlosti i sadašnjosti spajaju se u jedno, a linearno povijesno vrijeme je nestalo, pa se aktualni rat predstavlja kao nastavak Drugog svjetskog rata.“ – konstatira Galijaš u odjeljku *Drugi svjetski rat i njegov nastavak* (38.-50. str.). Autorica ističe velik broj primjera manipulacije poviješću Drugog svjetskog rata prilikom velikosrpske agresije na Hrvatsku, BiH i Kosovo te ruske agresije na Ukrajinu. Zaključuje da su sovjetski i jugoslavenski socijalistički monološki narativi službene propisane povijesti jednostavno prešli u imperijalno ruski, odnosno velikosrpski narativ. U odjeljku *Uloga simbola u borbi sjećanja* (51.-54. str.) istaknuti su primjeri nerijetko konfuznih i kontekstualno zavisnih simbola koje upotrebljuju podržavatelji koncepta srpskog i ruskog svijeta. Odjeljak *Nacionalne ideje 19. stoljeća u aktualnom kontekstu* (54.-62. str.) sažima najvažnije ideje i ideologe velikodržavnih projekata Rusije i Srbije od 19. stoljeća do današnjih dana analizirajući kako su se isti projekti mijenjali u zavisnosti o okolnostima pojedinih povijesnih razdoblja. U potpoglavlju *Teritorij, nacija, državnost* (62.-69. str.) Galijaš uočava supstancijalnu sličnost narativa srpskog i ruskog svijeta po pitanju odnosa prema teritorijima susjednih država poput fraza o „podijeljenoj naciji“ i tendencije proglašavanja susjednih nacija izmišljenima. Potpoglavlje *Crkva i religija* (69.-88. str.) vodeći se pojedinačnim primjerima analizira načine na koje su Ruska pravoslavna crkva i Srpska pravoslavna crkva sudjelovale i sudjeluju u kreiranju i promoviranju koncepta ruskog i srpskog svijeta kao i načine na koje su vjerski legitimirale i legitimiraju agresiju na susjedne države. Poseban naglasak stavljen je na analizu političkog i geopolitičkog konteksta odnosa rečenih crkava prema autokefalnosti makedonske, crnogorske i ukrajinske Crkve.

U poglavlju *Politički pragmatizam u praksi* (89.-106. str.) Galijaš ističe i komentira primjere kontradiktornih i nedosljednih izjava nositelja ideologija srpskog i ruskog svijeta, predsjednika Aleksandra Vučića i Vladimira Putina, koje se mijenjaju u zavisnosti o aktualnom dnevopolitičkom kontekstu. Autorica u potpoglavlju *Slika i uloga Zapada* (95.-103. str.) analizira s jedne strane razvoj ruskog ideološkog i realpolitičkog odvajanja od Zapada počevši od 90-tih godina 20. stoljeća do današnjih dana te ambivalentnost srbijanskog odnosa prema poli-

tičkom Zapadu kojoj umnogome doprinosi izrazito prisutna rusofilija. U potpoglavlju *Zbližavanje srpsko-ruskog političkog narativa od 1990-tih do danas* (103.-106. str.) Galijaš konstatira da suvremeni ruski narativ umnogome nalikuje na srpski narativ 90-tih godina 20. stoljeća, dok je inspiracija i hrabrost za formiranje koncepta srpskog svijeta došla upravo od već postojećeg koncepta ruskog svijeta.

Posljednje poglavlje *Ruski mir i srpski svet u interakciji* (107.-114. str.) donosi presjek rusko-srpskih odnosa u proteklih 30-tak godina naglašavajući da se radi o nedosljednom savezništvu koje ovisi o kontekstu pri čemu valja uzeti u obzir da politika i ideologija ruskog svijeta ima znatno veći utjecaj na koncept srpskog svijeta nego što koncept srpskog svijeta ima na ruski. Raspravljajući o daljnjem razvojnom putu koncepta srpskog i ruskog svijeta autorica zaključuje da je rat u Ukrajini presudan za budućnost ne samo ruskog, nego i srpskog svijeta.

Zaključno, valja konstatirati da autorica Armina Galijaš u osobito pitkom i prohodnom tekstu vješto kombinira historiografske i politološke metode i terminologiju što je osobito dragocjeno s obzirom da se ostvarenja istih znanosti u suvremenom znanstvenom okruženju nerijetko međusobno gotovo potpuno zanemaruju. Bez previše okolišanja Galijaš u svojoj knjizi ulazi u srž problematike koju razlaže vrlo precizno, jasno i strukturirano. *Русский Мир и српски свет* knjiga je vrijedna pozornosti ne samo za suvremene povjesničare i politologe, već i za širu znanstvenu i neznanstvenu javnost zainteresiranu za suvremeno srpsko i rusko društvo, politiku i ideologiju.